

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2014

E_3.ΝΛΛ3Κ(ε)

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ημερομηνία: Μ. Τετάρτη 16 Απριλίου 2014

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ωρες

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

**Κωνσταντίνος Π. Καβάφης
Ό Δαρεῖος**

Ο ποιητής Φερνάζης τό σπουδαιόν μέρος
τού ἐπικού ποιήματός του κάμνει.
Τό πῶς τήν βασιλεία τῶν Περσῶν
παρελαβε ὁ Δαρεῖος Σοταστού. (Άπο αὐτόν
καταγεται ὁ ἔνδοξός μας βασιλεύς,
ὁ Μιθριδάτης, Διόνυσος κ' Εὐπάτωρ). Άλλ' ἐδῶ
χρειάζεται φιλοσοφία· πρέπει ν' ἀναλύσει
τὰ αἰσθήματα πού θὰ είχεν ὁ Δαρεῖος:
ἴσως ὑπεροψίαν καὶ μεθην· ὅχι ὅμως – μᾶλλον
σάν κατανόησιτῆς ματαιότητος τῶν μεγαλείων.
Βαθέως σκέπτεται τό πρᾶγμα ὁ ποιητής.

5

10

15

Αλλά τού διακόπτει ὁ ὑπηρέτης του πού μπαίνει
τρέχοντας, καί τήν βαρυσήμαντην εἴδησι ἀγγέλλει.
Ἄρχισε ο πόλεμος μέ τούς Ρωμαίους.

Τό πλειστού τού στρατού μας πέρασε τά σύνορα.

Ο ποιητής μένει ἐνεός. Τί συμφορά!
Ποῦ τώρα ὁ ἔνδοξός μας βασιλεύς,
ὁ Μιθριδάτης, Διόνυσος κ' Εὐπάτωρ,
μ' ἔλληνικά ποιήματα ν' ἀσχοληθεῖ.

20

Μέσα σέ πόλεμο – φαντάσου, έλληνικά ποιήματα.

Ἄδημονεῖ ὁ Φερνάζης. Άτυχια!

Ἐκεῖ πού το εἶχε θετικό με τον «Δαρεῖο»
ν' ἀναδειχθεῖ, καί τούς ἐπικριτὰς του,
τούς φθονερούς, τελειωτικά ν' ἀποθετομώσει.
Τί ἀναβολή, τί ἀναβολή στά σχέδια του.

25

Καί νά 'ταν μόνο ἀναβολή πάλι καλά.

Ἄλλα νά δοῦμε ἀν ἔχουμε κι ασφάλεια
στήν Άμισο. Δέν εἴγαι πολιτεία ἐκτάκτως ὄχυρη.
Εἶναι φοικτότατοι ἔχθροι οἱ Ρωμαῖοι.

30

Μποροῦμε νά τά βγάλουμε μ' αὐτούς,
οἱ Καππαδόκες; Γένεται ποτέ;
Εἶναι νά μετρηθοῦμε τώρα μέ τές λεγεῶνες;
Θεοί μεγάλοι, τῆς Ασίας προστάται, βοηθήστε μας. –

35

‘Ομως μές σ' ὅλη του τήν ταραχή καί τό κακό,
ἐπίμονα κ' ἡ ποιητική ιδέα πάει κ' ἔχεται –
τό πιθανότερο εἶναι, βέβαια, ύπεροψίαν καί μέθην·
ύπεροψίαν καί μέθην θά είχεν δ' Δαρεῖος.

(1920)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Τρία από τα βασικά γνωρίσματα της ποίησης του Κ. Π. Καβάφη είναι η δραματική ειρωνεία, η θεατρικότητα και το αντιρητορικό ύφος. Για καθένα από τα παραπάνω στοιχεία να παραθέσετε και να σχολιάσετε ένα (1) αντίστοιχο πάραδειγμα από το ποίημα που σας δόθηκε.

Μονάδες 15

- B1** Ο Κ.Θ. Δημαράς μελετώντας τον Καβάφη παρατηρεί: «Δεν κοροϊδεύει ο ποιητής· σύμπληρωνει με υπόκοιτη, με ηθοποιία το πορτραίτο που κάνει. Παίρνοντας ξαφνικά την ψυχή των ηρώων του, τους δανείζει για μια στιγμή τη φωνή τους, ενώνει σε μιαν ιδεατή γραμμή την αφήγηση στο πρώτο και στο τρίτο πρόσωπο. Κι εδώ οι ήρωες μιλούν, και όχι ο Καβάφης. Αυτή είναι η ηθοποιία του Καβάφη» [Κ.Θ. Δημαράς, «Η ηθοποιία του Καβάφη» (1933) στο Σύμμικτα Γ', Εκδόσεις «Γνώση», 1992].

Με βάση τήν παραπάνω διατύπωση να εξετάσετε:

- α. την εναλλαγή των αφηγηματικών φωνών σε συνδυασμό με τη θέση του Καβάφη απέναντι σε αυτές.

Μονάδες 10

- β. τη φανομενική ταύτιση του Καβάφη με το προσωπείο του Φερνάζη αξιοποιώντας τα βιωματα και τον κοινό τους προβληματισμό.

Μονάδες 10

- B2.** Ο Φερνάζης, παρά την αμφιβολία του για τη δυνατότητα ποιητικής έκφρασης σε καιρό πολέμου, αποφασίζει να γράψει τελικά το ποίημά του δίνοντας στο αντιμαχόμενο ζεύγος **Ιστορία - Ποίηση** τη νίκη στην ποίηση. Ο Καβάφης, προκειμένου να αποδώσει αυτήν την αντίθεση, έχει δημήσει το ποίημα στο σχήμα **Θέση-άρση-Θέση**.

- α. Να εντοπίσετε και να αναλύσετε τους στίχους που επιβεβαιώνουν το παραπάνω σχήμα.

Μονάδες 10

β. Να επισημάνετε δύο (2) ακόμη αντιθέσεις του ποιήματος και να καταγράψετε τη λειτουργικότητά τους.

Μονάδες 10

Γ. «Ο Φερνάζης κάποτε επιτέλους βγαίνει απ' το ποιητικό κλουβί του· αρχίζει να αντιδρά σαν ένας κοινός πολίτης της Αμπού, τώρα μπαίνει σε λειτουργία το ένστικτο της αυτοσυντήρησης, εκφρασμένο σε μια γλώσσα ομαδική». [Δ. Ν. Μαρωνίτης, «Υπεροψία και μέθη. Ο ποιητής και η ιστορία», στο Δεκαοκτώ κείμενα, Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 1970].

Λαμβάνοντας υπ' άψιν τη θεση του Δ. Ν. Μαρωνίτη να σκιαγραφήσετε τα συναισθήματα του ήρωα στους στίχους 30-33 σε ένα κείμενο 160-180 λέξεων

Μονάδες 25

Δ. Ο Κ. Π. Καρβάφης και ο Ν. Θέμελης οργανώνουν το αφηγηματικό τους υλικό γυρω από έναν ιστορικό και ιδεολογικό προσανατολισμό. Να καταδείξετε τρεις (3) ομοιότητες και δύο (2) διαφορές στον τρόπο με τον οποίο διηγώνεταις τους εφημηνεύοντας και αξιοποιούν τις ιστορικές, κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές.

Μονάδες 20

[ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ – ΥΠΟΘΕΣΗ]: Θέμα πραγματευόμενης του μαθιστορήματος είναι η πορεία μιας οικογένειας από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι τον Μεσοπόλεμο. Ο κυρ Θοδωρής και ο γιος του, ο Διαμαγγής, έχουν στην κατοχή τους ένα μεγάλο εμπορικό κατάστημα στο κέντρο της Αθήνας, που τροφοδοτεί με υφάσματα την εύπορη αθηναϊκή κοινωνία. Στόχος τους είναι να ανελίχθονται κοινωνικά και επαγγελματικά, να ορίσουν την ταυτότητά τους σε σχέση με την αστική τάξη στην οποία ανήκουν].

(...)

Γυρίζοντας κάποια σελίδα της εφημερίδας που κρατούσε ο κυρ Θοδωρής, μονολόγησε σχεδόν περιπατητικά: «Δυστυχώς κι αυτοί επτωχεύσανε». Ένιωθε ιδιαίτερα ευχαριστημένος κάθε φορά που του δινόταν η αφορμή να παραφράζει τη ρήση του Τρικούπη, όταν

διάβαζε, μάθαινε ή άκουγε πως κάποιος επιχειρηματίας είχε φαλιφίσει. Δεν τον απασχολούσε το φευγαλέο βλέμμα των υπαλλήλων του, που ίσως να μην ήταν του γούστου τους το ευφυολόγημά του, μήτε μια δυο φορές τα σχόλια του γιου του που υποπτεύθηκε ότι μπορεί και να τον επιτιμούσαν.

Επέκρινε φωναχτά τους πολιτικούς που θεωρούσε υπαίτιους για τη χρεοκοπία και πάνω απ' όλους τον Τρικουπή. Σ' αυτό συμφωνούσε με τη νύφη του την Πατρινιά και τον συμπέθερό του, Θεός σχωρέσ' τον. Σπάνια ομολογούσε πως ο πραγματικός λόγος της οργής του ήταν ότι ο Τρικουπής μέσα στην οικονομική κρίση επεχείρησε το '94 να βάλει μία φορολογία στα εισοδήματα από ακίνητα κι ο κυρι Θοδωρής από πεποίθηση και από προσωπικό συμφέρον έτρεχε σε συλλαλητήρια πίσω απ' τον Διαδοχό για να το αποτρέψουν, πρόγμα που πέτυχαν στο τέλος. Αντίθετα λοιδορούσε -χαμηλόφωνα, ποτέ δεν ξέρεις ποιον βλέπεις ξαφνικά μπροστά σου - τους επιχειρηματίες που 'χαν τολμήσει ν' ανοιχτούν και λανθασμένοι υπολογισμοί τους είχαν οδηγήσει στη χρεοκοπία.

Σχεδόν ποτέ δεν μιλούσε για τους υπαίτιους της ήττας του '97, γιατί ετοι θα εθιγε κάποιους γνωστούς του ομοιδεάτες, μέλη της Εθνικής Εταιρίας. Υπερασπιζόταν σε κάθε περίσταση τον θρόνο και δεν έχανε την ευκαιρία να επιδοκιμάσει την εκτέλεση αυτών που είχαν αποπειραθεί πριν δυο χρόνια να δολοφονήσουν τον Γεώργιο. «Να 'νατ καλά ο βασιλιάς, όλα τ' άλλα έχονται και φεύγουν», μονολογούσε μεγαλόφωνα ρίχνοντας μια αγέρωχη ματιά στο μαγαζί του, σίγουρος πως δεν υπήρχε αντίθετη γνώμη.

«Κι όμως τα πράγματα αρχίζουνε να φτιάχνουνε, πατέρα», σχολίασε ο Διαμαντής. «Φέτος κάναμε χρυσές δουλειές κι όχι μόνο απ' τις προμήθειες της αυλής. Αν δεις τα βιβλία, διπλασιάσαμε το πελατολόγιο, που σημαίνει ότι και σε κάποιους άλλους οι δουλειές πάνε απ' το καλό στο καλύτερο.» Ο κυρι Θοδωρής έπιασε το κομπολόι του, κοίταξε με απλανές βλέμμα το ταβάνι και είπε βαθυστόχαστα: «Ας μην είχαμε την αυλή και θα σου 'λεγα εγώ».

(...)

Στο απέναντι τους κάθισμα δυο άντρες με αισθητή διαφορά ηλικίας, νοικοκυραίοι, καλοντυμένοι και με τρόπους, γρήγορα έδειξαν από τη συμπεριφορά και τα λεγόμενά τους ότι ήταν πατέρας (**κυρ Θοδωρής**) και γιος (**Διαμαντής**) που ταξίδευαν για τις επαγγελματικές προοπτικές του δεύτερου στην Αθήνα. Ο πατέρας - ιδιαίτερα ομιλητικός με πάθος λόγου για ότι υπεστήριζε, περιέχραφε ή διηγόταν - τον προόρισε, τον ονειρευότανε πολιτευτή, άξιο τέκνο της Πάτρας, εκπρόσωπο του Έθνους στη Βουλή των Ελήνων κι έτσι τον συμβούλευε, προσπαθώντας να του εμφυσήσει αυτά που ο ίδιος πίστευε και είχε οδηγό του.

Του εξηγούσε πόσο σημαντικό ήταν κάθε φορά να εκλέγεται και να είναι μέλος του Κοινοβουλίου. Πως μόνος τρόπος γι' αυτό δεν ήταν οι ιδέες του ή η μαχητικότητά του, αλλά η πελατεία του. Η πελατεία ήταν τόσο σημαντική όσο και στο εμπόριο. Γι' αυτό και η σχέση με μία σταθερή πολιτική πελατεία ήτανε το άπαν. Εκείνοι θα του εξέλεγαν, αυτός θα τους εξυπηρετούσε. Χωρίς αυτή τη σχέση δεν υπήρχε μήτε πολιτική, μήτε προοπτική. Και όχι πολλές πολλές δεσμεύσεις σε ιδέες και σε στόχους, ιδίως αν θα σήμαιναν κόστος πολιτικό και του έφερε ως παράδειγμα τον Σύλλογο των Πολιτών στα χρόνια του '80 και πρόσφατα την Σοσιαλιστική Αδελφότητα, τον Καλλέργη και τον Δρακούλη, ιδέες και στόχοι προς αποφυγή πρόσωπα για ν' αλλάζεις δρόμο. «Σημασία έχει πάνω απ' όλα για σαί στην εξουσία. Ν' ανεβείς στην καρέκλα, να μείνεις στην καρέκλα. Να τη χρησιμοποιήσεις. Αν χρειαστεί να κάνεις αβαρίες, για τις κάνεις. Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Κάτι του ψιθύρισε ο γιος του κι εκείνος ένιωσε επιβεβαιωμένος: «Εμ, τι σου λέω; Για δες τον Γούση, μια ολόκληρη ζωή από εκλογές σε εκλογές, πότε με τον Τρικούπη και πότε με τον Δηλιγιάννη καταφέρνει πάντα κι επιπλέει. Τώρα στα πάνω του είναι ο Θεοτόκης. Αυτό έχει σημασία». Σταμάτησε σαν να σκεφτόταν κάτι και συμπλήρωσε: «Και να σου πω και κάτι, αν κάνεις καλά τη δουλειά σου με την πελατεία, μήτε αυτό έχει σημασία».

**Αποσπάσματα από το μυθιστόρημα «Η αναλαμπή»
του Νίκου Θέμελη, Εκδόσεις «Κέδρος» (2003)**